

S Sayısı : 3

Türk Ceza Kanununun 4055 sayılı Kanunla değiştirilmiş olan 526 ncı maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun tasarısı ile Kayseri Milletvekili İsmail Berkok ve 13 arkadaşının ve Tokad Milletvekili Ahmet Gürkan'ın, Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesinin ikinci fıkrasının değiştirilmesine dair Kanun teklifleri ve Adalet Komisyonu raporu (1/9, 2/6, 7)

Türk Ceza Kanununun 4055 sayılı Kanunla değiştirilmiş olan 526 ncı maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun tasarısı (1/9)

T. C.

Başbakanlık

Muameleat Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 1626

15 . VI . 1950

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesinin değiştirilmesi hakkında Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 14 . VI . 1950 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

A. Menderes

GEREKÇE

1939 senesinde Ceza Kanununun 526 ncı maddesine eklenen fıkralar arasında Arapça ezan ve kamet okuyanların tecziye edileceklerine dair bir hüküm bulunmaktadır. Bu hükmün sevkini gerektiren mucip sebeplerde : Diyanet İşleri Reisliğinin, teşkilâta yaptığı bir tamimle ezan ve kametin okunmasını menettiği ve buna muhalif hareket edenlerin 526 ncı maddenin ilk fıkrasıyla tecziyeleri mümkün isede, memnuiyetin fertlere de şumulünü sağlamaya bu müeyyidenin kâfi gelebileceği ve Arapça lisanının eski zihniyete ve eski ananelere bağliyan tesirinden halkı kurtarmak için ikinci fıkradaki hükmün ve bunun müeyyidesi olan cezanın konulmasına lüzum hâsıl olduğu, belirtilmektedir.

Halbuki Anayasanın Türk vatandaşı için tabii hak saydığı vicdan hürriyetinin dokunulmaz bir hak olarak hürmete lâyık görülmesi gerekir ve bunun tabii olan din serbestisi her türlü müdahaleden âzade kalmak iktiza edarken ana kanunlarla korunmuş bulunan din ve vicdan hürriyetinden vatandaş her hangi bir şekilde kısmen veya tamamen mahrum etmek ve bu hususu, kanuni ceza teyitleri altında bulundurmak doğru olamaz. Böyle bir kayıtlanma, Türkiye Devletinin esas vasıflarını gösteren Anayasanın 2 ncı maddesindeki lâiklik esasına da uygun düşemez. Din ile Devletin ayrılması ve Devletin din işlerine karışmaması ve Devletle dinin birbirlerine karşı tamamen bitaraf kalmaları şeklindeki telâkkinin ifadesi olan lâikliğin, ibadetin iera şekline taalluk eden her hangi bir faaliyet veya faaliyet safhasında tadilini tazammun eder tarzda müdahalede bulunmamasını zaruri kılan bir ana hüküm olarak muhafaza ve idame edilmesi zaruridir. Arapça lisanının eski zihniyet ve ananelere bağliyan tesirinden halkı kurtarmak gayesinin takip edildiğine taalluk eden görüşte de

bugün için bir isabet mülâhaza etmek caiz olamaz. Kaldı ki : Kanunun tadilinden beri geçen uzun zaman içinde ozamanki telâkki ve düşünüş şeklini değiştirecek mühim tebeddüller ve ilerlemeler husule gelmiş ve bugün eski zihniyetin sadece bu gibi kanun müeyyideleriyle teminat altına alınabilmesi mülâhaza yerinde görülmemiştir.

Esasen, maddedeki cezai hükmün, ezan ve kametin yalnız Arapça okunamayacağı ve fakat bunun dışında her hangi diğer bir lisanla okunabilmesindeki cevazı tazammun eden ifade şekli de bizatihi bir garabet arzetymekte bulunmuştur.

Bütün bu mülâhaza ve sebeplerden başka, Müslüman Türklere sebepsiz yere mânevi huzursuzluk veren böyle bir yasağın demokrasi ile idare olunan bir Devlet nizamı içinde yer alabilmesi de müstahildir. Fıkranın tayyi Müslüman Türklere muhakkak bir huzur ve vicdan rahatlığı verecektir.

Binaenaleyh, gerek büyük bir Müslüman vatandaş çoğunluğunu bu huzur ve rahata erdştirmek ve gerekse Anayasa ile müeyyet lâıyklik prensibineDevletçe sadakat göstermiş olmak ve bilhassa ana hak ve hürriyetlerden olan vicdan ve din serbestisini her hangi bir zorlama altında bulundurmamak sebeplerinden ötürü Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesinde mevcut olup ezan ve kametin Arapça okunmasının memnuiyeti hakkındaki hükmün kaldırılması gerekli bulunmuştur.

Kayseri Milletvekili İsmail Berkok ve 13 arkadaşının, Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesinin ikinci fıkrasının değiştirilmesi hakkında Kanun teklifi (2/6)

Yüksek Başkanlığa

4696 sayılı Anayasa Kanununun ikinci maddesinde mündemiç (Lâiklik) kelimenin mânası, Devlet işlerinde dinin, din işlerine de Devletin karışmaması, din ile dünya işlerinin ayrılması şeklinde tefsir ve kabul edilmekte ve aynı kanunun 75 ncı maddesinin son kısmında ise (. . . . güvenliğe ve edep törenlerine, kanunlar hükümlerine aykırı bulunmamak üzere her türlü din törenleri serbesttir) denilmektedir.

Memleketimizde azınlıkta bulunan Müsevi ve İsevi vatandaşların dinî itikat ve âmel şekillerine hiçbir suretle müdahale edilmemiş ve bilâkis tamamen serbest bırakılmıştır.

Bu toprağın hakiki evlâtları ve hakiki sahibi bulunan Müslüman Türk vatandaşların din ve vicdan hürriyetlerine, amel ve ibadet şekillerine de müdahale edilmemek iktiza edeceğine ve Partimiz programının 14 ncü maddesinde ise (. . . . Partimiz lâikliğin din aleyhtarlığı şeklinde yanlış tefsirini reddeder, din hürriyetini, diğer hürriyetler gibi, insanlığın mukaddes haklarından tanır). diye yazılı olduğuna göre, müekkillerimiz ve seçmenlerimiz bulunan Müslüman Türk vatandaşların ısrarlı ve haklı isteklerine istinaden ezan ve kametin tercüme halinde okunmasına dair 4055 sayılı Kanunla değiştirilen Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yazılı (. . . veya Arapça ezan ve kamet okuyanlar) ibaresinin kaldırılması hususunda hazırladığımız kanun teklifini Yüksek Kamutaya arzederiz.

Kayseri	Niğde	Seyhan	Erzurum	Erzurum	Erzurum
<i>İ. Berkok</i>	<i>H. N. Yurdakul</i>	<i>A. N. Asya</i>	<i>Dr. F. Çobanoğlu</i>	<i>R. Topçuoğlu</i>	<i>S. Duman</i>
Afyon K.	Afyon K.	Afyon K.	Ankara	Tunceli	
<i>G. Yiğitbaşı</i>	<i>S. Kerman</i>	<i>B. Oynağanlı</i>	<i>Ö. Bilen</i>	<i>H. R. Kızılcı</i>	<i>M. Zeren</i>
	Maras				
Okunamadı.	<i>A. Kadoğlu</i>				

4055 sayılı Kanunla değiştirilen Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesinin ikinci fıkrasının değiştirilmesi hakkında Kanun teklifi

MADDE 1. — 4055 sayılı Kanunla değiştirilen Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yazılı (. . . veya Arapça ezan ve kamet okuyanlar) ibaresi kaldırılmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun neğrinden itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Tokad Milletvekili Ahmet Gürkan'ın, Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesinin ikinci fıkrasının değiştirilmesi hakkında Kanun teklifi (2/7)

31. V. 1950

T. B. M. M. Yüce Başkanlığına

T. C. K. 526/2 fıkranın tādili hakkında tanzim edilen gerekçe ve tasarı iki parça halinde ekte sunulmuştur.

Kanuniyet kespemesi için ivedilikle müzakere edilmek üzere gerekli komisyona sevkini ve kanunlaşmasını saygı ile teklif ederim.

Tokad Milletvekili
Ahmet Gürkan

GEREKÇE

Devletimizin Anayasamızda tesbit edildiği gibi laik olması ve laikliğin ise Devletle din müesseselerinin yekdiğerinden ayrı tutularak birbirine karıştırılmaması mânasına gelmesi itibariyle kanunların bu esaslar dairesinde ayarlanması icabettiği gibi lâikliğe aykırı olan kanunların da buna muvazi olarak tādili icabeder.

Esasen bütün demokrat ve medeni memleketlerde bu esas kabul edilmiş ve din işleri Devlet teşkilâtından ayrı tutularak din adamlarının dinî bilgilerine terk edilmiş bulunduğu bir hakikattir Şu hale göre dine taallük eden işlerden Devletin elini temamiyle çekmesi ve bu manevi varlığı ilâhiyatçıların bilgilerine daha doğrusu ihtisaslarına terketmesi bir zaruret halinde karşımıza dikilmektedir.

Sabık iktidarın lâikliği din aleyhinde tefsir etmesi suretiyle ve bu cümleden olarak iman ve amelden mürekkep müslümanlık dininin amele taallük eden ezan ve kametin Türkçe okutulmasını mecbur tutması lâiklik prensibini ihlâl ve Anayasanın verdiği vicdan hürriyetine tecavüzdür. Lâik bir idarenin bir hiristiyan mabedinde çalınan çan tokmağını şukadar veya şu şekilde vuracağı hususlarına müdahale etmesi nasıl bir haksızlık teşkil ederse, aynı şekle muvazi olan ezan veya kameti şu şekil veya şu lisanla okutmak istemesi de o nispette haksızlık, hattâ din ve vicdan hürriyetine bir tecavüzdür.

Hakkiyle ve ilmî bir şekilde Türkçeye tercüme dahi edilemeyen ezan ve kametin Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından kabul edilecek şekli ne lursa olsun halen bu mevzuda lâiklik prensiplerini ihlâl eden T. C. K. 526/2 fıkrasındaki (veya arapça ezan ve kamet okuyanlar) kaydının kaldırılması suretiyle mezkûr maddenin ekli tasarı şeklinde tādilinde zaruret görmekteyiz. Bu zaruret, çeşitli ırk ve lisanlara sahip 500 milyondan fazla müslümanın kabul ettiği, hattâ hangi hiristiyan memleketinde yaşarsa yaşasın tatbikatında asla güçlük çekmediği bu ibadet usulüne medeni ve lâik bir Devlet olarak müdahale etmemiz bariz bir hatadır. Bu bakımdan ekli tasarı hazırlanmış bulunuyor.

Teklif

1. T. C. K. 526 nci maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir :
2. Şapka iktisası hakkında 671 sayılı Kanunla, türk harflerinin kabul ve tatbikına dair 1353 sayılı Kanunun koyduğu memnuiyet veya mecburiyetlere muhalif hareket edenler, üç aya kadar hafif hapis veya on liradan iki yüz liraya kadar para cezasıyla cezalandırılır.
3. Bu kanun neşri tarihinden itibaren yürür.
4. Bu kanunu icraya Adalet ve İçişleri Bakanları memurdur.

Adalet Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Adalet Komisyonu

Esas No. 1/9 ve 2/6,7

Karar No. 2

16 . VI . 1950

Yüksek Başkanlığa

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 14 . VI . 1950 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulmasına karar verilen arapça ezan okunması memnuiyetini vazeden Türk Ceza Kanununun 526 nci maddesinin değiştirilmesi hakkındaki Kanun tasarısı ile yine bu konuda Kayseri Milletvekili General İsmail Berkok ve 11 arkadaşının ve yine Tokat Milletvekili Ahmet Gürkan'ın ayrıca Yüksek Başkanlığa sunduğu Kanun teklifleri Komisyonumuza havale buyurulmakla Adalet Bakanlığı temsilcisi hazır olduğu halde birleştirilerek incelendi.

Kanun tasarısı ve tekliflerinin gerekçe ve metinleri okunduktan sonra esas itibariyle kabule şayan görülmüştü.

Hükümet gerekçesinde serdedildiği gibi, 1939 senesinde Türk Ceza Kanununun 526 nci maddesine eklenen fıkralar arasında arapça ezan ve kamet okuyanların tecziye edileceklerine dair bir hüküm bulunduğu, bu hükmün sevkini gerektiren mucip sebeplerde Diyanet İşleri Reisliğinin teşkilata yaptığı bir taminle ezan ve kametin okunmasını menettiği buna muhalif hareket edenleri 526 nci maddenin ilk fıkrası ile tecziyeleri mümkün ise de, memnuiyetin fertlere de şümulünü sağlamaya, bu müeyyidenin kâfi gelebileceği ve arapça lisanının eski zihniyete ve eski ananelere bağlıyan tesirinden halkı kurtarmak için ikinci fıkradaki hükmün ve müeyyidesi olan cezanın konulmasına lüzum hâsıl olduğunun belirtildiği,

halbuki Anayasanın Türk vatanı için tabii hak saydığı vicdan hürriyetinin dokunulmaz bir hak olarak hürmete lâyık görülmesi gerektiğine ve bunun tabii bir icabı olan din serbestisinin her türlü müdahaleden âzade kalmak iktiza ederken Ana kanunlarla korunmuş bulunan din ve vicdan hürriyetinden vatanı her hangi bir şekilde kısmen veya tamamen mahrum ederek kanuni ceza kayıtları altında bulunduranın doğru olmadığı, böyle bir kayıtlamanın Türkiye Devletinin esas vasıflarını gösteren Anayasanın 2 nci maddesindeki lâiklik esasına da uygun düşmeyeceği din ile devletin ayrılması ve devletin din işlerine karışmaması ve Devletle dinin birbirlerine karşı tamamen bitaraf kalmaları şeklindeki telâkkilerin ifadesi olan lâikliğin, ibadetin icra şekline taallük eden her hangi bir faaliyet veya faaliyet sahasında tadilini tazammun eder tarzda müdahalede bulunmamasını zaruri kılan bir ana hüküm olarak muhafaza ve idame edilmesinin icap etmekte olduğu, Arapça lisanının eski zihniyet ve ananelere bağlıyan tesirinden halkı kurtarmak gayesinin takib edildiğine taallük eden görüşte de bugün için bir isabet mülâhaza etmenin caiz olmadığı, kaldı ki kanunun tadilinden beri geçen uzun zaman içinde o zamanki telâkki ve düşüncü şeklini değiştirecek mühim tebeddül ve ilerlemeler husule geldiği ve bugün eski zihniyetin sadece bu gibi kanun müeyyideleri ile teminat altına alınabilmesini de mülâhazanın yerinde olmadığı, esasen, maddedeki cezai hük-

mün, ezan ve kametin yalnız arapça okunamıyacağı ve fakat bunun dışında her hangi bir lisanla okunabilmesindeki cevazı tazammun eden ifade şeklinin de bir garabet arzettiği anlaşılmıştır.

Bütün bu mülâhaza ve sebeplerden başka, müslüman Türkler'e sebepsiz yere mânevi huzursuzluk veren böyle bir yasağın demokrasi ile idare olunan bir Devlet nizamı içinde yer alabilmesinin doğru olmadığı ve fıkranın tayyinin müslüman Türklere muhakkak bir huzur ve vicdan rahatlığı vereceğinin anlaşıldığı, binaenaleyh müslüman vatandaş çoğunluğunu rahata erdirmek ve Anayasaya sadakat göstermiş olmak ve vicdan ve din serbestisini her hangi bir zorlama altında bulundurmamak amacı ile Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesinin tadili hakkındaki Hükümet tasarısı Komisyonumuzca ay-

nen kabul edilmiştir.

Tasarının hemen gündeme alınmasını ve ivedilik ve yeğlikle görüşülmesinin Kamutayın yüce tasvibine arzına oy birliği ile karar verilmiştir.

Yüksek Başkanlığa sunulur.

Adalet Komisyonu Başkanı	Sözcü
Ankara	Balıkesir
Osman Talât İltekin	Müfit Erkuymucu
Kâtip	
Kütahya	Ankara
Süleyman S. Nasuhioğlu	Osman Şevki Çiçekdağ
Ankara	Ankara
Hâmit Şevket İnce	Talât Vasfi Öz
Balıkesir	İzmir
Vâcît Asena	Muhittin Erener
Kars	Malatya
Lâtîf Aküzüm	Şefik Tugay

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun tasarısı

MADDE 1. — Türk Ceza Kanununun 4055 sayılı Kanunla değiştirilmiş olan 526 ncı maddesi aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir.

Madde 526. — Salâhiyetli makamlar tarafından adli muameleler dolayısıyla yahut âmme emniyeti veya âmme intizamı veya umumi hıfzıssıhha mülâhazasıyla kanun ve nizamlara aykırı olmayarak verilen bir emre itaat etmeyen veya bu yolda alınmış bir tedbire riayet etmeyen kimse, fiil ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde, bir aya kadar hafif hapis veya 150 liraya kadar hafif para cezasıyla cezalandırılır.

Şapka iktisası hakkında 671 sayılı Kanunla Türk harflerinin kabul ve tatbıkına dair 1353 sayılı Kanunun koyduğu memnuiyet veya mecburîyetlere muhalif hareket edenler 3 aya kadar hafif hapis veya 30 liradan 600 liraya kadar hafif para cezasıyla cezalandırılır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan	Devlet Bakanı
A. Menderes	Başbakan Yardımcısı
Devlet Bakanı	S. Ağaoğlu
Millî Savunma Bakanı	Adalet Bakanı
Refik Ş. İnce	H. Özyörük
Dışişleri Bakanı	İçişleri Bakanı
F. Köprülü	R. Nasuhioğlu
Millî Eğitim Bakanı	Maliye Bakanı
	H. Ayan
Eko. ve Ticaret Bakanı	Bayındırlık Bakanı
Z. Velibeşe	F. Belen
G. ve Tekel Bakanı	Sa. ve So. Y. Bakanı
N. Özsan	Dr. R. Belger
Ulaştırma Bakanı	Tarım Bakanı
T. İleri	N. İyriboz
	Çalışma Bakanı
	H. Polatkan
	İşletmeler Bakanı
	Muhlis Etc